

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра екологічного права
Кафедра земельного та аграрного права

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

Матеріали круглого столу
(Харків, 21 травня 2021 року)

За загальною редакцією
професорів *А. П. Гетьмана* та *М. В. Шульги*

Харків
«Право»
2021

УДК 349.6(477)
А43

*За зміст та якість матеріалів
відповідальними є автори публікації*

Актуальні питання стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року : матеріали «круглого столу» (Харків, 21 трав. 2021 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги ; М-во освіти і науки ; Нац. акад. прав. наук України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. екол. права, Каф. земел. та аграр. права. – Харків : Право, 2021. – 384 с.

ISBN 978-966-998-246-9

Збірник містить тези наукових доповідей учасників круглого столу, що відбувся в м. Харкові 21 травня 2021 р.

Розраховано на науковців, фахівців у галузі права, студентів юридичних закладів вищої освіти та всіх, хто цікавиться питаннями екологічного, земельного й аграрного права України.

УДК 349.6(477)

ISBN 978-966-998-246-9

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2021

© Видавництво «Право», оформлення, 2021

4. Проект: «Розробка нового Кодексу України про надра». Грудень 2020. URL: https://mepr.gov.ua/files_print.pdf (дата звернення: 14 травня 2021)

5. DiXi Group звернулась до Міндовкілля із пропозиціями до нової редакції Кодексу про надра. URL: (<https://ua-energy.org/uk/posts/dixi-group-zvernulas-do-mindovkillia-iz-propozytisiiamy-do-novoi-redaktsii-kodeksu-pro-nadra>) (дата звернення: 14 травня 2021)

6. НАЗК виявило корупційгенні фактори в проекті Кодексу України про надра. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/nazk-vyiyavilo-koruptsirohenni-factory-v-proiekti-kodeksu-ukrainy-pro-nadra> (дата звернення: 14 травня 2021)

Кобецька Надія Романівна

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри трудового, екологічного
та аграрного права Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ В ПОЛЬЩІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ¹

Діяльність сучасної цивілізованої держави носить цілеспрямований, системний, послідовний характер. Це передбачає необхідність визначення пріоритетних цілей та завдань, заходів, спрямованих на їх досягнення, встановлення відповідальних суб'єктів, строків виконання, матеріального та фінансового забезпечення. Як зазначається в польській науковій літературі, «для сучасної держави планування діяльності є необхідним. В останні роки відбувається істотне відродження діяльності, пов'язаної з плануванням, що є результатом розширення каталогу завдань державних органів, визнання за сучасною державою менеджерських функцій» [1, с. 43]. Вказується також на те, що нині планування набуває правових форм, виражається у прийнятті різного роду актів, до яких належать стратегії, політики, програми, концепції тощо [1, с. 53].

У польських наукових дослідженнях можна виявити різні підходи до розуміння екологічної політики. Зокрема, вона представляється як

---

¹ Тези підготовлені в рамках стажування «Staż przy Nagrodzie im. Iwana Wyhowskiego» в Інституті правових наук Жешівського університету (м. Жешів, Республіка Польща).

окрема сфера діяльності держави щодо проблем, пов'язаних з загрозами довкіллю, і один з напрямів державної діяльності (на рівні з фінансовою, виховною політикою та ін.) [2, с. 241]. Традиційно, завданнями екологічної політики визнаються забезпечення екологічної безпеки, покращення стану довкілля, збереження природних ресурсів тощо.

Інституціоналізації екологічна політика Польщі набула в кінці 80-их років ХХ ст. з прийняттям у 1989 році стратегічного документа – Державна екологічна політика. В червні 2000 р. прийнята так звана II Екологічна політика держави. Наступні закони в справі екологічної політики були ухвалені в 2003 (Державна екологічна політика на період 2003–2006 роки з перспективою на 2007–2010 роки) та в 2009 (Державна екологічна політика на період 2009–2012 роки з перспективою до 2016 року).

Правові засади формування та реалізації екологічної політики знайшли відображення в прийнятому 2001 р. новому Законі Польщі про охорону довкілля (*Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska*). Цьому був присвячений окремий р. 3 Закону під назвою «Екологічна політика та програми охорони довкілля». Він закріплював обов'язок затвердження державної екологічної політики раз на 4 роки з перспективою на наступні 4 роки (відповідний термін пов'язаний зі строком повноважень польського парламенту). Встановлювалось правило щодо подання Радою Міністрів звіту про реалізацію державної екологічної політики через кожні 4 роки. Розділ також містив приписи щодо розробки, змісту та ухвалення воеводських, повітових та муніципальних програм охорони довкілля.

У 2014 році Міністерство охорони довкілля Польщі представило Звіт про реалізацію державної екологічної політики в період 2009–2012 років [3]. У самому Звіті, а також в наукових публікаціях, присвячених аналізу ефективності впровадження екологічної політики [4], поряд з досягнутими результатами, вказувалося на численні недоліки та упущення. Серед них, зокрема, неналежне врахування екологічних пріоритетів в інших сферах, насамперед, у сфері господарської діяльності. В Звіті зазначалось, що вплив цього документу як самостійного на реалізацію ключових напрямів охорони довкілля є обмежений, основну роль в їх реалізації відіграли інші стратегічні документи, а розробка окремої державної екологічної політики видається невиправданою [3, с. 20].

У 2014 році відповідний розділ польського Закону про охорону довкілля був суттєво змінений з урахуванням зміни підходів до стра-

тегічного державного планування, загалом. Сьогодні він носить назву «Політика охорони довкілля та програми охорони довкілля», а ст. 13 закріплює дефініцію поняття «політика охорони довкілля» – це комплекс заходів, спрямованих на створення умов, необхідних для забезпечення охорони довкілля у відповідності з принципом сталого розвитку. В наступній ст. 14 визначені основні засади ведення цієї політики, а саме:

1. Політика охорони довкілля проводиться на основі стратегії розвитку, програм та програмних документів, зазначених у Законі від 6 грудня 2006 року про принципи ведення політики розвитку (зростання) (*Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*). Остання, своєю чергою, визначається як «сукупність взаємопов'язаних заходів, що здійснюються та реалізуються з метою забезпечення сталого розвитку країни, соціально-економічної, регіональної та просторової єдності, підвищення конкурентоспроможності економіки та створення нових робочих місць в державних, регіональних чи місцевих масштабах» (ст. 2). Політика розвитку знаходить своє відображення в стратегіях розвитку, програмах, програмних документах (до них, зокрема, відносяться договори партнерства, що фінансуються з використанням фінансової підтримки ЄС), інших документах державної політики, прийнятих на підставі стратегічних актів.

2. Політика охорони довкілля реалізується також на основі воєводських, повітових та муніципальних програм охорони довкілля. Воєводські, повітові та муніципальні програми розробляються виконавчими органами відповідних територіальних одиниць, погоджуються визначеними державними органами та обов'язково підлягають громадському обговоренню в порядку оцінки впливу на довкілля. Затверджуються програми представницькими органами: сеймами воєводств, радами повітів чи муніципалітетів (гмін, міст). Що два роки виконавчі органи готують та представляють звіти про виконання відповідних програм.

Тобто, з 2014 р. в Польщі скасовано прийняття окремого стратегічного державного документу, присвяченого екологічній політиці. Автори коментаря до польського Закону про охорону довкілля вказують, що політика охорони довкілля буде ефективною лише в тому випадку, якщо визначені нею пріоритети будуть реалізовуватися на різних рівнях, при прийнятті різних документів державного планування, не обов'язково прямо пов'язаних з охороною довкілля [5]. Внесені в Закон зміни позитивно оцінюються польськими юристами-науковцями: «По-

перше, остаточно виправлено помилкову, семантично неправильну термінологію «екологічна» політика. По-друге, визнання того, що політика охорони довкілля – це «сукупність дій», пориває з практикою визначення цілей та завдань в одному галузевому документі, за реалізацію якого фактично відповідав виключно міністр охорони довкілля. По-третє, прив'язка екологічної політики до системи програмування політики сталого розвитку відповідає постулатам, визнаним на рівні ЄС, зокрема, принципу інтеграції» [6, с. 84–85]. Екологічна політика стала невід'ємною частиною Державної стратегії розвитку Польщі та знайшла відображення в інших документах стратегічного планування (як наприклад, Національна стратегія регіонального розвитку, Стратегія інноваційності та ефективності економіки, Стратегія розвитку транспорту та інші). Аналізуючи такий підхід, дослідники наголошують, що рівень інтеграції політики охорони довкілля в інші державні стратегії є достатньо високим. Водночас, оцінка практичної реалізації принципу інтеграції буде можлива тільки в майбутньому при аналізі результатів дії інтегрованих стратегічних документів [6, с. 87].

Водночас, на місцевому рівні (рівень воєводств, повітів, гмін, міст) зберігається практика схвалення і реалізації самостійних програм охорони довкілля. Аналізуючи їх спільні риси, дослідники відзначають, що вони спрямовані на вирішення конкретних екологічних проблем регіону; враховують економічні, екологічні, соціальні особливості конкретної гміни; передбачають обов'язковість громадського обговорення, що позитивно впливає на підвищення активності населення, що проживає в даній місцевості і безпосередньо зазнає впливу екологічної політики [7]. Так, Радою міста Жешова у липні 2018 року затверджена Програма охорони довкілля від шуму для м. Жешів на період 2018–2022 років (*Pogram ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Rzeszowa na lata 2018–2022*). Вона (незважаючи на вузьку сферу застосування) охоплює понад 100 сторінок та містить детальний (з картографічними, статистичними даними) аналіз видів і стану негативного шумового впливу, перелік заходів щодо його зменшення з зазначенням строків, виконавців, результатів тощо.

Проаналізовані підходи до формування і реалізації екологічної політики сусідньої держави, трансформації відображення її в програмних документах на державному та місцевому рівнях є цікавими та цінними для розробки та вдосконалення стратегічного екологічного планування в Україні.

Список використаних джерел

1. Pomykała M. Formy prawne planowania strategicznego w systemie bezpieczeństwa państwa. *Przegląd prawa publicznego*. 2016. Nr 9. S. 43–54.
2. Kozłowski S. Przyszłość ekorozwoju, Lublin: Wydawnictwo KUL, 2005. 568 s.
3. Raport z realizacji polityki ekologicznej państwa w latach 2009–2012. Ministerstwo Środowiska. Warszawa, 2014. [http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/61E0D17F5157B402C1257D42002191F0/\\$File/2691.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/61E0D17F5157B402C1257D42002191F0/$File/2691.pdf) (дата звернення: 27.04.2021).
4. Lorek A. Ocena polskiej polityki ekologicznej w warunkach wdrażania zrównoważonego rozwoju. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. 2015. Nr 409. S. 38–47.
5. Gruszecki K. Prawo ochrony środowiska. Komentarz. Wyd. V. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2019. 1316 s. URL: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587291728/590685?keyword=Prawo%20ochrony%20środowiska&tocHit=1&cm=SREST> (дата звернення: 27.04.2021).
6. Haładyj A. Polityka ochrony środowiska – polityka sektorowa czy zintegrowana? *Przegląd prawa publicznego*. 2016. Nr 9. S. 77–88.
7. Lisowska A. Cechy polityki ochrony środowiska na poziomie gminy. *Samorząd Terytorialny*. 2017. Nr 4. S. 49–55.

Коваленко Тетяна Олександрівна
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри земельного та аграрного права
Інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ЯК СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України на період до 2030 року, яка була затверджена Законом України від 28 лютого 2019 р., серед стратегічних цілей державної екологічної політики визначено ціль 2 «Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України». Одним із завдань сталого розвитку